

Behalen onderstelt, dat men door grote krachtsinspanning iets verkrijgt, waardoor men eer verwerft.

Dadelijk bekwam Eleonore vergunning de betwiste nalatenschap te aanvaarden. Waar zijn die boeken te bekomen?

Hij had eer en aanzien weten te verkrijgen. Tijdens de oorlog waren deze goederen niet te verkrijgen.

Door spaarzaamheid en vlijt een kapitaaltje verwerven. Door die overwinning heeft generaal A. grote roem verworven.

Het zijn de prijzen, welke het Gilde sedert zijn bestaan op andere dorpen met de edele handboog heeft behaald. (CONSCIENCE) *Aan de Rijn alleen behaalden de Spaanjaarden enig aanmerkelijk voordeel.*

256. BEKOREN, VERRUKKEN, VERVOEREN.

Door eigenschappen of uiterlijke hoedanigheden onder sterke invloed van een ander komen.

Bekoren wordt gezegd van personen en zaken; het drukt de gedachte uit, dat de werking vooral op de zinnen geschiedt en wij daardoor geheel onder de invloed komen.

Verrukken duidt aan, dat de bekoring ons in een hoogst aangename toestand brengt.

Vervoeren drukt uit, dat men buiten zichzelf gebracht wordt en zich tot buitensporigheden laat verleiden.

Wat niet betaamt, kan wel verlokken, maar het kan niet bekoren. Ieder prijst dat boek, maar mij kan het niet bekoren. Hij liet zich geheel door de schijn bekoren.

Hij verrukt iedereen door zijn gevatheid.

Hij liet zich door drift vervoeren.

257. BEKROMPEN, BEVOORDEELD, EENZIJDIG, PARTIJDIG.

Bekrompen is kleingeestig, niet breed en ruim van opvatting; wie bekrompen is, oordeelt verkeerd, omdat zijn geest te weinig ontwikkeld is.

Bevoordeeld is hij, die verkeerd oordeelt, omdat hij zijn eigen inzichten als een onfeilbare toetssteen beschouwt.

Eenzijdig is hij, die niet alle zijden van een zaak tot haar recht laat komen en zekere punten van beschouwing verwaarloost.

Partijdig is vooringenomen, door partijzucht gedreven.

Hij heeft goede, hoewel enigszins bekrompen beginselen. De bekrompen vrees, of men wel rente zou trekken van zijn geld.

Bepalingen om bevooroordeelden van het plegen der rechtsoefening uit te sluiten. Bij intuïtie zag hij hetgeen voor W. en andere bevooroordeelde republikeinen geheel verborgen was gebleven.

Daaruit ontstonden eenzijdige opvattingen en valse voorstellingen van zijn denkwijze. Is deze beschouwing wellicht oppervlakkig en eenzijdig?

Ik weet wel dat wij aldus het verwijt van diegenen zullen ontgaan, die ons tot dusverre partijdig noemden. Een rechter mag niet partijdig zijn.

258. BELADEN, BEVRACHTEN.

Met een last voorzien.

Beladen is het bezwaren met een last, om die te vervoeren.

Bevrachten wordt vooral van schepen gezegd: krachtens een bepaalde overeenkomst een schip geheel of gedeeltelijk met vrachtgoederen beladen.

Elk voertuig, met kostbare goederen beladen. Meer dan dertig muilieren, met pakgoederen beladen.

Het schip was op de uitreis niet bevracht, maar slechts met ballast beladen. De Ooster-Indiaan... bevrachtte Neerlands vloot met 's werelds overvloed. (TOLLENS)

259. BELANGRIJK, GEDENKWAARDIG, MERKWAARDIG.

In hoge mate de aandacht waard.

Belangrijk is datgene, wat van veel belang is vooral in de gevolgen, en dus niet over 't hoofd mag gezien worden.

Gedenkwaardig is alles, wat wegens zijn grote betekenis waar- dig is om herdacht te worden of in duurzame herinnering te blijven.

Merkwaardig is hetgeen zich bijzonder van andere personen of zaken onderscheidt en daarom licht onthouden wordt.

Noem de belangrijkste feiten uit onze geschiedenis. De minister deed een belangrijke mededeling.

De gedenkwaardige slag aan de Marne. De schrijver van deze gedenkwaardige geschiedenis.

Een der merkwaardigste tijdvakken onzer geschiedenis. Hij behoort tot de merkwaardigste mannen van dat beroemde tijdvak. Merkwaa- dige personen uit ons verleden.

260. BELEDIGEN, BESCHIMPEN, BESPOTTEN, HONEN, SMADEN, VERGUIZEN, KRENKEN, KWETSSEN.

Iemand op grievende wijze behandelen.

Beledigen zegt dit in het algemeen, zonder aan te duiden op welke wijze de belediging plaats grijpt.

Beschimpen en **bespotten** duiden aan, dat dit geschiedt met spottende woorden of gebaren; meestal in zeer ongunstige opvatting.

Honen stelt de gedachte van vernedering en schande op de voorgrond.

Smaden doet meer denken aan verachting.

Verguizen verenigt in zich al deze gedachten; het is dus de hoogste graad van smaden of honen.

Krenken duidt aan, dat men iemand grieft, door hem in zijn eer of rechten aan te tasten.

Kwetsen wijst meer op de belediging van het gevoel.

Ik ben heftig geweest, misschien heb ik u beledigd. De Spaanse bevelhebbers, wier trots hij door zijn Duitse hoogheid beledigde.

Dat mannen van aanzien op het toneel geestig beschimpt en uitge- floten werden. Een anders geloof te beschimpen is ver van deugdzzaam.

Hij meent geestig te zijn door eens anders overtuiging te bespotten. Ik moet u helpen om mijn oom na zijn dood nog te bespotten. (CONSCIENCE)

Men dorst u honen, u een lafaard heten. Ellendige bloodaard! Dat laat zich honen en mishandelen als een kind.

Hoe de wereld u smade, boeien noch banden zijn 't lot dat gij vreest. (V. EGGELEN) *De discipline, die gij in het openbaar smaadt, maar in stilte bewondert.*

Eindelijk brak de dag aan, dat de zo lang verguisde man de waar- dering te beurt viel, waarop hij recht had.

Een gekrenkt hart laat zijn grieven node varen. Hij was gekrenkt geworden in zijn eigenliefde.

Ik ben goed tot het uiterste: maar wanneer iets mij eens diep kwetst, dan is het gedaan. Onpartijdigheid die niet alles ronduit zeggen wil, om andersdenkenden niet te kwetsen.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

